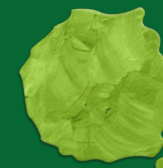

Co-funded by
the European Union

Green up

Tema Krožno gospodarstvo
Naslov Največje ovire za krožno
gospodarstvo

ENTRI

LEKCIJA X VSEBINE

- 1) Uvod
- 2) Ključna sporočila
- 3) Izzivi in težave
  - 1) Vrzeli v financiranju
  - 2) Regulativne vrzeli
  - 3) Vrzeli v politiki
  - 4) Vrzeli v ozaveščenosti
  - 5) Vrzeli v zmogljivosti
- 4) Zaključek

UVOD

Ko vidimo prednosti krožnega gospodarstva in zanimanje številnih vlad za izvajanje tega modela povsod, kjer je to mogoče, se sprašujemo, katere so **glavne ovire**, zaradi katerih je njegovo uvajanje tako počasno. V tej podtemi so opisani glavni izzivi, s katerimi se anketirana mesta in regije soočajo ali se bodo verjetno soočili pri prehodu z linearne na krožno gospodarstvo. Obstaja pet glavnih kategorij vrzeli: finančne, regulativne, politične, ozaveščenosti in zmogljivosti. Podtema temelji na rezultatih raziskave OECD o krožnem gospodarstvu v mestih in regijah ter na študijah primerov programa OECD o krožnem gospodarstvu v mestih in regijah.

Ključna sporočila

Čeprav krožno gospodarstvo prinaša številne koristi, obstaja več izzivov in ovir, ki lahko ovirajo njegovo široko sprejetje in izvajanje. Nekatere ključne ovire v krožnem gospodarstvu vključujejo:

- 1. Pomanjkanje ozaveščenosti in razumevanja:** Veliko podjetij in potrošnikov morda ne razume v celoti koncepta in potencialnih koristi krožnega gospodarstva. Ozaveščanje in izobraževanje o njegovih načelih in praksah sta bistvenega pomena za spodbujanje sprejetja.
- 2. Gospodarske spodbude:** Tradicionalni linearni modeli pogosto dajejo prednost kratkoročnemu dobičku pred dolgoročno trajnostjo. Za prehod na krožno gospodarstvo bodo morda potrebne spremembe ekonomskih spodbud, kot so davčne strukture, ki bodo nagrajevale trajnostne prakse in kaznovale potratne.
- 3. Infrastruktura in tehnologija:** Prehod na krožno gospodarstvo bo morda zahteval znatne naložbe v novo infrastrukturo in napredne tehnologije za recikliranje, predelavo in ravnanje z odpadki. Pomanjkanje ustreznih zmogljivosti je lahko velika ovira.

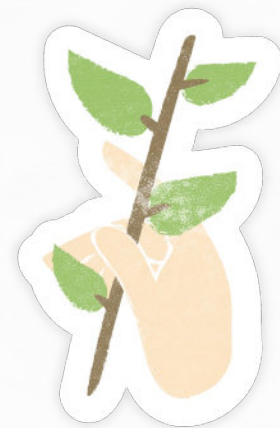
Ključna sporočila

4.Zapletenost dobavne verige: Izvajanje krožnih praks pogosto vključuje premislek in preoblikovanje dobavnih verig. To je lahko izziv zaradi zapletenih globalnih dobavnih mrež in odvisnosti.

5.Regulativni in politični okviri: V nekaterih primerih obstoječi predpisi in politike morda ne spodbujajo praks krožnega gospodarstva. Vlade bodo morda morale posodobiti in razviti nove politike, ki bodo spodbujale in podpirale krožne pobude.

6.Sprememba vedenja: Spodbujanje potrošnikov k uporabi krožnih praks, kot je popraviljanje izdelkov, namesto da jih zavržejo, ali izbira rabljenih izdelkov, lahko zahteva spremembo vedenja in miselnosti potrošnikov.

7.Oblikovanje in trajnost izdelka: Nekateri izdelki so namenoma zasnovani z načrtovano zastarelostjo, zaradi česar jih je težko popraviti ali reciklirati. Bistveno je spodbujati proizvajalce, da izdelke oblikujejo z upoštevanjem trajnosti, možnosti ponovne uporabe in recikliranja.

Ključna sporočila

8. Financiranje in naložbe: Prehod na krožne poslovne modele lahko zahteva začetne naložbe, kar je za nekatera podjetja, zlasti manjša, lahko izziv.

9. Usklajevanje in sodelovanje: V pobude za krožno gospodarstvo je pogosto vključenih več zainteresiranih strani, vključno s podjetji, vladami in skupnostmi. Učinkovito usklajevanje in sodelovanje med temi različnimi skupinami sta ključnega pomena za uspeh.

10. Kulturne in družbene norme: Kulturni odnos do lastništva, potrošnje in odpadkov je lahko globoko zakoreninjen. Premagovanje teh norm za sprejetje krožnih praks lahko zahteva čas in trud.

Izzivi in težave

Prehod na krožno gospodarstvo ni brez ovir. Usklajevanje bioloških in tehničnih ciklov mest in regij ter različnih načinov ponovne uporabe virov, od vode do energije in mobilnosti, je zapletena naloga za celostne prostorske načrte, ki odražajo interese in motivacijo v zelo kompleksni urbani družbi. S poslovnega vidika za večino zbranih gospodinjstev ni učinkovitega sekundarnega trga. Kljub temu so prvotni materiali cenejši od sekundarnih proizvodov. Negotovosti v smislu gospodarskih koristi preprečujejo, da bi se krožno gospodarstvo uresničilo na terenu.

Pobude za krožno gospodarstvo posvečajo več pozornosti procesom, ki se izvajajo v nadaljevanju proizvodne verige, medtem ko lahko dobro zasnovani izdelki najprej zmanjšajo nastajanje odpadkov. Poleg tega se dejavnosti, ki jih predvideva krožno gospodarstvo, srečujejo z določenim odporom in skepticizmom, kot v primeru ponovne uporabe. Sodelovanje vzdolž vrednostne verige, v predhodni in nadaljnji fazi, je izziv, saj si ti akterji v resnici na trgu bodisi konkurirajo bodisi ne sodelujejo.

To sodelovanje je najbolje vzpostaviti na regionalni in mestni ravni, saj imajo lahko lokalne in regionalne oblasti zelo pomembno vlogo pri vzpostavljanju novih tržnih interakcij.

Izzivi in težave

Mesta in regije se soočajo s petimi glavnimi kategorijami vrzeli:

- **Vrzeli v financiranju:** Prehod v krožno gospodarstvo zahteva naložbe in ustrezne spodbude, da se zagotovi gospodarska in finančna upravičenost krožnega gospodarstva. Mesta in regije, ki so sodelovale v raziskavi OECD, se soočajo z omejitvami v smislu nezadostnih finančnih sredstev (73 %), finančnih tveganj (69 %), pomanjkanja kritičnega obsega za poslovanje in naložbe (59 %) ter pomanjkanja sodelovanja zasebnega sektorja (43 %).
- **Regulativne vrzeli:** Neustrezen regulativni okvir in neusklajena ureditev na različnih ravneh oblasti predstavljata izziv za 73 % oziroma 55 % anketiranih mest in regij.
- **Vrzeli v politiki:** Pomanjkanje celostne vizije je ovira za 67 % anketiranih mest in regij. Razlog za to sta lahko slabo vodenje in usklajevanje. Druge politične vrzeli se nanašajo na pomanjkanje politične volje (39 %).
- **Vrzeli v ozaveščenosti:** Kulturne ovire predstavljajo izziv za 67 % mest in regij, ki so sodelovale v raziskavi, skupaj s pomanjkanjem ozaveščenosti (63 %) in nezadostnimi informacijami (55 %), da bi oblikovalci politik lahko sprejemali odločitve, podjetja inovirala in prebivalci sprejeli trajnostne vzorce potrošnje.
- **Vrzeli v zmogljivosti:** Pomanjkanje človeških virov in tehničnih rešitev predstavlja izziv za 61 % in 39 % mest in regij, vključenih v raziskavo.

Vrzeli v financiranju

- Za prehod iz linearnega v krožno gospodarstvo bo potrebnih veliko naložb, vendar mesta in regije poročajo o pomanjkanju finančnih sredstev. Vrzeli v naložbah se običajno zapolnjujejo z javnimi sredstvi ter davki in subvencijami. V mestu Joensuu na Finskem na primer pomanjkanje finančnih sredstev, namenjenih predvsem prizadevanjem za krožno gospodarstvo, predstavlja glavno oviro pri pomoči subjektom pri prehodu z linearnega gospodarstva. V Phoenixu v Združenih državah Amerike omejena finančna sredstva ovirajo oblikovanje in izvajanje dodatnih projektov in programov, povezanih s krožnim gospodarstvom. V Groningenu na Nizozemskem se lahko zaradi pomanjkanja finančnih sredstev za inovatorje dejansko uresničijo le majhni projekti z nizkim tveganjem, katerih učinki v smislu ustvarjanja delovnih mest in pozitivnih okoljskih učinkov so omejeni.

Vrzeli v financiranju

- Pri dodeljevanju sredstev se lahko pojavijo težave zaradi nejasnosti koncepta krožnega gospodarstva. Poleg zneska potrebnih sredstev, ki je v mestih v večini primerov omejen, obstaja tudi pomanjkanje ustreznega razumevanja, kako sredstva najučinkoviteje uporabiti. Na primer, zagonska podjetja, ki spodbujajo inovacije, ki bi lahko spodbudile krožno gospodarstvo, ne morejo kandidirati za razpoložljiva sredstva, saj njihovi projekti niso izrecno povezani s "projekti krožnega gospodarstva", čeprav bi lahko prispevali k ustvarjanju inovacijske tehnologije ali krožnih poslovnih modelov.

Vrzeli v financiranju

- Prehod z linearnega na krožno gospodarstvo predstavlja finančno tveganje za gospodarske subjekte. To je nekako povezano s kritičnim obsegom dejavnosti, ki se odvijajo v različno velikih mestih zaradi velikosti trga, prebivalstva, materialnih tokov itd. Pogosto obseg, v katerem se vzpostavi pobuda za krožno gospodarstvo, ne odraža kompleksnosti interakcij med različnimi področji, politikami in akterji. Tudi za odpravo tveganj krožnih naložbenih priložnosti so potrebni ustrezni regulativni okviri, pa tudi jasnost pri predstavitvi in izvedbi projekta. Pomembno je okrepiti vključevanje uveljavljenih velikih poslovnih akterjev kot pospeševalcev prehoda. V Glasgowu v Združenem kraljestvu si mesto prizadeva spodbuditi več uveljavljenih podjetij, da bi krožno gospodarstvo vključila v svoje poslovne modele. Nekateri vodilni v velikih korporacijah bi lahko še bolj sprejeli koncepte izrabljanja in uvedli ideje, kot so ponovna uporaba, ponovna uporaba ali ponovna izdelava. V Flandriji v Belgiji so na primer poudarili potrebo po financiranju projektov, ki zajemajo celotno verigo izdelkov/vrednosti.

Regulativne vrzeli

- Anketirana mesta in regije trdijo, da je treba razviti in prilagoditi regulativni okvir, ki bo omogočil prehod na krožno gospodarstvo. Vrsta deležnikov, od upravljavcev odpadkov do gradbenikov, meni, da so predpisi, povezani s ponovno uporabo materialov, neustrezni za prehod iz linearne v krožno gospodarstvo. Obstaja negotovost glede kategorizacije tokov odpadkov in načina ponovne vključitve materialov v proizvodne procese, če so še vedno ponovno uporabni, vendar so po zakonu opredeljeni kot odpadki. Ena od največjih ovir za izvajanje krožnega gospodarstva je opredelitev "odpadkov" v nacionalnih zakonodajah. Druge zakonodajne ovire so povezane z rabljenimi materiali, dodeljevanjem zemljišč, ponovno uporabo vode, ponovno uporabo materialov za rušenje, zlasti za omogočanje pilotnih projektov in poskusov.

Regulativne vrzeli

- Nekaterne nacionalne vlade sprejemajo ukrepe za prilagoditev obstoječih predpisov nastajajočim potrebam, povezanim s krožnim gospodarstvom. Na Nizozemskem naj bi prilagodili pravni in regulativni okvir na nacionalni ravni, da bi država leta 2050 postala gospodarstvo brez odpadkov, kot je opredeljeno v nacionalni strategiji krožnega gospodarstva. Nacionalna vlada je na primer od leta 2016 sprejela prožen pristop za spremembe nacionalnega načrta ravnanja z odpadki, da bi predvidela spremembe, ki jih zahteva prehod.

Regulativne vrzeli

- Rezultati raziskave kažejo, da je treba okrepiti zakonodajo na nacionalni ravni pri spodbujanju prehoda na krožno gospodarstvo pri javnem naročanju. Na Irskem bi na primer določitev obveznih zahtev za zelena javna naročila (ZJN) lahko predstavljala priložnost za javni sektor, da bi bil zgled.
- Odlok je v občinska javna naročila vključil okoljske razsežnosti, ki pomenijo, da je treba pri predmetu in ceni občinskih naročil upoštevati merila življenjskega cikla ali najbolj inovativne, učinkovite in trajnostne rešitve.
- Poleg tega pri uvajanju okoljskih meril obstaja tveganje, da bodo razpisi ostali prazni ali da se bodo sodelujoča podjetja pritožila zaradi morebitne nevarnosti protikonkurenčnih klavzul, češ da lahko nekatere posebne zahteve izpolnijo le velika podjetja. Težave so tudi pri preverjanju informacij, ki jih predložijo udeleženci razpisov, ko gre za okoljske razsežnosti.

Vrzeli v politiki

- Zaradi raznolikosti akterjev, sektorjev in ciljev je krožno gospodarstvo po svoji naravi sistemsko. To pomeni, da se mora politika osredotočiti na širok spekter vprašanj, saj se povezuje med pogosto ločenimi politikami. Če se interakcije in komplementarnosti spregledajo, lahko pomanjkanje sistemskega pristopa privede do izvajanja razdrobljenih projektov v kratkoročnem in srednjeročnem obdobju, ne pa do trajnostnih politik na dolgi rok. V številnih primerih je prehod osredotočen predvsem na omogočanje tehnično-ekonomskih eksperimentov na nižni ravni, medtem ko bolj sistemske družbenoekonomske agende še niso povezane z razpravami o krožnem gospodarstvu.
- Celovit pogled na ravni mestne strategije lahko do neke mere pomaga razbiti te silose. Mesto Groningen na Nizozemskem je vzpostavilo okoljsko trajnostne pobude, ki lahko pomagajo pri oblikovanju zgodbe o krožnem gospodarstvu, od odpadkov do mobilnosti in energije. Vendar so te pobude še vedno razdrobljene in bi jim koristila večja medsebojna povezanost z namenom doseganja skupnih socialno-ekonomskih in okoljskih ciljev. Tako obstaja prostor za čim večje sinergije in priložnosti, povezane z uporabo naravnih, finančnih in človeških virov.

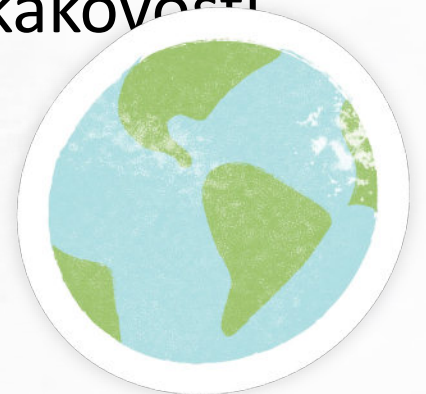

Vrzeli v politiki

- V nekaterih mestih ni jasno določeno, kdo je odgovoren za oblikovanje in izvajanje strategije krožnega gospodarstva v mestni upravi. Pomanjkanje vodstva lahko privede do razdrobljenih pobud na področju krožnega gospodarstva in šibke odgovornosti. Zato bi pojasnitev, "kdo bo kaj naredil", služila kot referenca za različne deležnike pri določanju kontaktne točke (urada/oddelka), na katero se je treba obrniti pri projektih in naložbah. V mnogih primerih so vloge in odgovornosti pri določanju in izvajanju dolgoročnih vizij krožnega gospodarstva dodeljene oddelkom za ravnanje z odpadki ali oddelkom za okolje, pri čemer ponovno manjka večdimenzionalna perspektiva krožnega gospodarstva. V dejavnosti, povezane s krožnim gospodarstvom, bo verjetno vključenih več oddelkov, zato je treba okrepiti usklajevanje. Izziv je, kako oblikovati bolj enotne politike za spodbujanje krožnih rešitev v celotni mestni organizaciji.

Vrzeli v ozaveščenosti

- Kulturne ovire so pomembna ovira, ki prevladuje v poslovni skupnosti, med vladami in prebivalci ter preprečuje potrebne spremembe vedenja, potrebne za prehod v krožno gospodarstvo. Nekateri dejavnosti, povezane s krožnim gospodarstvom, na primer ponovna uporaba, so komaj dojete kot dragocene možnosti za zmanjšanje porabe in s tem nastajanja odpadkov. Obstaja problem sprejemanja, ki je posledica pomanjkanja ozaveščenosti, pa tudi zaupanja glede kakovosti ponovno uporabljenih izdelkov in blaga. Številna mesta in regije so zato uvedla sistem certifikatov kakovosti

Vrzeli v ozaveščenosti

- Sprejemanje načel krožnega gospodarstva je še vedno izjema. Spreminjanje "običajnega poslovanja" ni lahka naloga. Da bi pospešili prehod na krožno gospodarstvo, je treba okrepiti znanje in razumevanje koncepta, stroškov in koristi krožnega gospodarstva ter kaj bi to pomenilo za različne dejavnosti in sektorje. Slaba ozaveščenost ključnih akterjev o praksah krožnega gospodarstva lahko ovira priložnosti za njihovo širjenje. Eno od glavnih vprašanj je, da je treba vključiti veliko število ljudi in ne le "peščico srečnežev". Velik izziv predstavljajo tudi stališča in odpor do sprememb.

Vrzeli v zmogljivosti

- Zmogljivosti v številnih občinah bi morale ustrezati potrebam prehoda na krožno gospodarstvo, kar zadeva znanja in spretnosti ter človeške vire. Antwerpen v Belgiji je v raziskavi izpostavil pomanjkanje človeških virov, namenjenih posebej krožnemu gospodarstvu, kar je izziv za napredovanje pri prehodu. Metropolitansko območje Barcelone, Španija, poroča o potrebi po tehnikih s posebnim znanjem o krožnem gospodarstvu. V mestu Umeå na Švedskem, kjer je krožno gospodarstvo za mesto razmeroma nov koncept, so se glavne dejavnosti doslej zanašale na zunanje svetovalce za izvajanje preiskav in priložnostnih študij. Obstaja več pobud za krepitev zmogljivosti in znanja o krožnem gospodarstvu, ki jih organizirajo neprofitne in javne organizacije. Vendar so delavnice in dogodki sicer informativni, vendar pogosto ostajajo splošni, medtem ko bi nekaterim akterjem, na primer v poslovnem sektorju, koristil bolj specifičen in praktičen prispevek, tudi prek vzajemnega učenja.

ZAKLJUČEK

Kljub tem oviram se številne vlade, podjetja in organizacije zavedajo pomena krožnega gospodarstva in si aktivno prizadevajo za premagovanje teh izzivov. Ker se ozaveščenost in zavezanost trajnostnemu razvoju še naprej povečujeta, je potencial krožnega gospodarstva za pozitiven vpliv vse bolj obetaven.

REFERENCE

- <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/ccf71ccd-en/index.html?itemId=/content/component/ccf71ccd-en>
- <https://waste4change.com/blog/the-5-common-obstacles-in-implementing-circular-economy/>

HVALA!